

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ถือเป็นสิ่งสำคัญที่จะให้การปฏิรูปการศึกษาสำเร็จได้ ซึ่งตาม มาตรา 22 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กล่าวว่า " การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ " (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546 : 11) สถานศึกษาจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติดังกล่าว

การวัดผลและประเมินผลถือเป็นสิ่งสำคัญที่จะใช้ในการควบคุมกับกระบวนการจัดการเรียนการสอน ซึ่งตามมาตรา 26 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กล่าวถึงการประเมินผลผู้เรียน ไว้ว่า " สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียนโดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรม การเรียน การร่วมกิจกรรมและการทดสอบควบคุมในกระบวนการเรียนการสอนตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของแต่ละระดับ และ รูปแบบการจัดการศึกษา " (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546 : 13)

จากความสำคัญดังกล่าว สำนักเลขาธิการคณะกรรมการและประเมินคุณภาพการศึกษา (ส.ก.) จึงได้กำหนดเกณฑ์การประเมินมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา เกี่ยวกับการวัดและประเมินผล ไว้ในมาตรฐานที่ 7 ของบงชี้ที่ 8 ว่า " มีการประเมินพัฒนาการของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลายและต่อเนื่อง " (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2544: 26)

นอกจากนี้ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ยังได้กำหนดแนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในระดับชั้นเรียนที่สอดคล้องกับเหตุผลดังกล่าว ว่า " การประเมินผลมีความสำคัญของการประเมินระดับชั้นเรียน คือ หากคำตอบว่าผู้เรียนมีความก้าวหน้าทางด้านความรู้ ทักษะกระบวนการ คุณธรรมและค่านิยมอันพึงประสงค์ อันเป็นผลสืบเนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้หรือไม่/เพียงใด ดังนั้นการวัดและประเมิน จึงต้องใช้วิธีการที่หลากหลาย เน้นการปฏิบัติให้สอดคล้องและเหมาะสมกับสาระการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนและสามารถดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ควบคุมไปในกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยประเมินความประพฤติ พฤติกรรม การเรียน การร่วมกิจกรรม และผลงานจากโครงการหรือแฟ้มสะสมงาน... " (กรมวิชาการ, 2544 : 24-25)

จะเห็นได้ว่า การจัดการเรียนการสอนที่เป็นไปตามเจตนารมณ์ ของพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ตามมาตรฐาน การศึกษา ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) และ ตาม แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในระดับชั้นเรียน ของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 นั้น จะต้องจัดกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พร้อมทั้ง ดำเนินการวัดผลและประเมินผลตามสภาพจริง

แต่จากการสนทนากับผู้บริหารสถานศึกษา ที่เปิดสอนเฉพาะระดับชั้นมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดพิษณุโลก จำนวนประมาณ 10 ท่าน และจาก การสังเกตของผู้วิจัยเอง พบว่า ในขณะนี้ครูผู้สอนส่วนใหญ่ ยังให้ความสำคัญกับความรู้ และ ประเมินผลการเรียนรู้ด้วยวิธีการใช้แบบทดสอบมากกว่าการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ ตามสภาพจริง กระบวนการวัดผลและประเมินผล จึงไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมาย ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพในการวัดผลและประเมินผลตามสภาพจริง ของครู ในสถานศึกษาดังกล่าว

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการวัดผลและประเมินผลตามสภาพจริง ของครูในสถานศึกษา ที่เปิดสอนเฉพาะระดับชั้นมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดพิษณุโลก
2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพการวัดผลและประเมินผลตามสภาพจริงของครู ในสถานศึกษาที่เปิดสอนเฉพาะระดับชั้นมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดพิษณุโลก จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน ของครู จำนวนรายวิชาที่สอน ต่อภาคเรียน ขนาดของโรงเรียน จำนวนคาบเรียนต่อสัปดาห์ และ จำนวนงานพิเศษ

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร คือ ครูในสถานศึกษาที่เปิดสอนเฉพาะระดับชั้นมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 41 โรงเรียน ครูจำนวน 1639 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูในสถานศึกษาที่เปิดสอนเฉพาะระดับชั้นมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 41 โรงเรียน โดยวิธีการสุ่ม แบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) คือ แบ่งกลุ่มโรงเรียนตามขนาดของโรงเรียน

เป็นขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ แล้วกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยเทียบกับ ตารางการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ของ Krejcie & Morgan ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 311 คน

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่

2.1.1 ประสบการณ์การทำงาน จำแนกเป็น

2.1.1.1 ครูที่มีประสบการณ์การทำงานเป็นเวลา น้อยกว่า 15 ปี

2.1.1.2 ครูที่มีประสบการณ์การทำงาน ตั้งแต่ 15 ปี ขึ้นไป

2.1.2 จำนวนรายวิชาที่สอนต่อภาคเรียน จำแนกเป็น

2.1.2.1 ครูที่มีจำนวนรายวิชาที่สอน น้อยกว่า 5 รายวิชา

2.1.2.2 ครูที่มีจำนวนรายวิชาที่สอน ตั้งแต่ 5 รายวิชาขึ้นไป

2.1.3 ขนาดของโรงเรียน จำแนกเป็น

2.1.3.1 ขนาดเล็ก

2.1.3.2 ขนาดกลาง

2.1.3.3 ขนาดใหญ่

2.1.4 จำนวนคาบการสอนต่อสัปดาห์ จำแนกเป็น

2.1.4.1 ครูที่มีจำนวนคาบการสอน น้อยกว่า 15 คาบ/สัปดาห์

2.1.4.2 ครูที่มีจำนวนคาบการสอน 15 - 15 คาบ/สัปดาห์

2.1.4.3 ครูที่มีจำนวนคาบการสอน มากกว่า 15 คาบ/สัปดาห์

2.1.5 จำนวนงานพิเศษ จำแนกเป็น

2.1.5.1 ครื่องานพิเศษ น้อยกว่า 3 งาน

2.1.5.2 ครูที่มีงานพิเศษ 3 - 5 งาน

2.1.5.3 ครูที่มีงานพิเศษ มากกว่า 5 งาน

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ สภาพการวัดผลและประเมินผลตามสภาพจริง

แบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่

2.2.1 ด้านวิธีการวัด

2.2.2 ด้านเครื่องมือที่ใช้วัด

2.2.3 ด้านการประเมินผล

สมมุติฐานการวิจัย

1. ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีสภาพการวัดผลและประเมินผลตามสภาพจริง แตกต่างกัน

2. ครูที่มีจำนวนรายวิชาที่สอนต่อภาคเรียนต่างกัน มีสภาพการวัดผลและประเมินผล ตามสภาพจริง แตกต่างกัน
3. ครูที่สอนในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีสภาพการวัดผลและประเมินผล ตามสภาพจริง แตกต่างกัน
4. ครูที่มีจำนวนคาบการสอนต่อสัปดาห์ต่างกัน มีสภาพการวัดผลและประเมินผล ตามสภาพจริง แตกต่างกัน
5. ครูที่มีจำนวนงานพิเศษต่างกัน มีสภาพการวัดผลและประเมินผลตามสภาพจริง แตกต่างกัน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบสภาพและปัญหาในการวัดผลและประเมินผลที่แท้จริงตามสภาพจริง ของครูในสถานศึกษาที่เปิดสอนเฉพาะระดับชั้นมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดพิษณุโลก
2. ทำให้ผู้บริหารในระดับสูง ใช้ผลการวิจัยเป็นข้อมูลที่สำคัญ ในการวางแผน การพัฒนาครู เกี่ยวกับการวัดผล และประเมินผลให้เป็นตามสภาพจริงในสถานศึกษา

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

1. การวัดผลและประเมินผลตามสภาพจริง (Authentic Assessment) หมายถึง กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล สารสนเทศ ของผู้เรียน ที่มีการเรียนรู้เกิดขึ้นจริงทุกด้าน คือ ด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) ด้านจิตพิสัย (Affective Domain) และ ด้านทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) ตัวชี้วัดที่นำมาใช้หลาย จากการจัดการเรียนการสอน ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ แล้วนำมาประมวลผลตัดสินผลการเรียนรู้โดยเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้อย่างชัดเจน
2. สภาพการวัดผลและประเมินผลตามสภาพจริง หมายถึง สภาพที่ครูใช้กระบวนการ ในการเก็บรวบรวมข้อมูล สารสนเทศ ของผู้เรียน เพื่อนำมาประมวลผลตัดสินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนตามเงื่อนไขจริง ซึ่งประกอบด้วย 3 ส่วน คือ
 - 2.1 วิธีการวัด คือ วิธีการที่ครูกำหนดขึ้น เพื่อใช้วัดผลการเรียนรู้ของนักเรียน ได้แก่ การสัมภาษณ์ การสอบ การสังเกตพฤติกรรม การประเมินโดยผู้ที่เกี่ยวข้อง การประเมินพัฒนาการของผู้เรียน
 - 2.2 เครื่องมือที่ใช้วัด คือ เครื่องมือที่ครูสร้างขึ้น สำหรับเก็บข้อมูลการวัด และ สอดคล้องกับวิธีการวัด ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบทดสอบ แบบสังเกต แบบสำรวจรายการ แบบมาตราส่วนประมาณค่า แบบประเมินโดยผู้ที่เกี่ยวข้อง แฟ้มสะสมงาน

2.3 การประเมินผล คือ การเปรียบเทียบข้อมูล สารสนเทศ จากการวัดผล กับ เกณฑ์การประเมิน (Rubric Assessment) เพื่อตัดสินผลการเรียนรู้ ของผู้เรียน โดยครอบคลุมทั้งทางด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) จิตพิสัย (Affective Domain) และ ทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) โดยมีการประเมินผลก่อนการเรียนรู้ ระหว่างการเรียนรู้ และหลังการเรียนรู้ ซึ่งการประเมินจะสอดคล้องกับการนำไปใช้ในชีวิตประจำวันของผู้เรียน และ ผู้เรียนเป็นผู้ใช้ประโยชน์จากผลการประเมินมากที่สุด

3. เกณฑ์การประเมิน (Rubric Assessment) หมายถึง การกำหนดมาตรวัด (Scale) และรายการของคุณลักษณะ สมรรถภาพ หรือประเด็นการประเมินที่บรรยายถึง ความสามารถในการแสดงออกของแต่ละจุดในมาตรวัดไว้อย่างชัดเจน โดยบอกถึงระดับ ความสามารถของการแสดงออกในแต่ละระดับ

4. การประเมินด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) เป็นการประเมิน ความสามารถทางสมอง ซึ่งเป็น การเรียนรู้ทางด้านความรู้ ความคิด ง่ายเป็น 6 ระดับ จากต่ำไปสูง คือ ความรู้ความจำ (Knowledge) ความเข้าใจ (Comprehension) การนำไปใช้ (Application) การวิเคราะห์ (Analysis) การสังเคราะห์ (Synthesis) การประเมินค่า (Evaluation)

5. การประเมินด้านจิตพิสัย (Affective Domain) เป็นการประเมินคุณลักษณะ ที่เกี่ยวกับความรู้สึก และ จิตใจของต่าง ๆ หรือ พฤติกรรมด้านอารมณ์และจิตใจ ได้แก่ ความสนใจ ความยอมรับ การปรับตัว เป็นต้น จำแนกเป็น 6 ระดับ จากต่ำไปสูง คือ การรับรู้ (Receiving) การตอบสนอง (Responding) การประเมินคุณค่า (Valuing) การจัด ระบบ (Organization)

6. การประเมินด้านทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) เป็นการประเมินความ สามารถในด้านการปฏิบัติงาน อย่างใดอย่างหนึ่ง จำแนกเป็น 6 ระดับ จากต่ำไปสูง คือ การเลือกเลียนแบบ (Imitation) การทำตามแบบ (Manipulation) การทำอย่างถูกต้อง (Precision) การทำอย่างคล่อง (Articulation) การทำโดยธรรมชาติ (Naturalization) การทำจนเกิดทักษะ (Profiling)

7. ระบบการณการทำงาน หมายถึง ระยะเวลาตั้งแต่ครูเริ่มปฏิบัติหน้าที่การสอน ในสถานศึกษาทุกสถานศึกษา ทั้งต่อเนื่องกัน และ ไม่ต่อเนื่องกัน จนถึงปัจจุบัน

8. จำนวนรายวิชาที่สอนต่อภาคเรียน หมายถึง จำนวนรายวิชาที่ครูได้รับคำสั่ง ให้ปฏิบัติการสอนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2546

9. ขนาดของโรงเรียน หมายถึง จำนวนนักเรียนของโรงเรียน แบ่งเป็น

- 9.1 ขนาดเล็ก เป็นโรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียน น้อยกว่า 500 คน
- 9.2 ขนาดกลาง เป็นโรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียน ตั้งแต่ 500 – 1,500 คน
- 9.3 ขนาดใหญ่ เป็นโรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียน มากกว่า 1,500 คน

10. จำนวนคาบการสอนต่อสัปดาห์ หมายถึง จำนวนคาบที่ครูได้รับคำสั่งให้
ปฏิบัติการสอนในหนึ่งสัปดาห์ ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2546

11. จำนวนงานพิเศษ หมายถึง จำนวนงานที่ครูได้รับคำสั่งให้ปฏิบัติ นอกเหนือ
จากงานสอน เช่น งานในฝ่ายต่าง ๆ งานอาจารย์ที่ปรึกษา เป็นต้น ในภาคเรียนที่ 1
ปีการศึกษา 2546

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
Pibulsongkram Rajabhat University